

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในกัมพูชาตะวันตกภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ จัตุโกณ*

Socio-economic Development in West Cambodia under the Rectangular Strategy

อำพา แก้วกำกิง¹

Ampa Kaewkumkong²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาในพื้นที่กัมพูชาตะวันตกซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศไทย ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารร่วมกับการสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาในพื้นที่กัมพูชาตะวันตกดำเนินการภายใต้กรอบนโยบายยุทธศาสตร์จัตุโกณ (สี่เหลี่ยม) ร่วมกับการรับความช่วยเหลือจากนานาชาติ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อลดความยากจนของประชาชน โดยปัจจุบันมีความก้าวหน้ามากในด้านเส้นทางคมนาคมขนส่ง มีการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองเศรษฐกิจและการค้า การเร่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรม การบุกเบิกการท่องเที่ยวตลาดเฉพาะกลุ่ม รวมถึงความริเริ่มใหม่ในการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้า จนทำให้กัมพูชาตะวันตกเป็นอีกพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ ข้อเสนอจากการศึกษาคือ จะต้องคำนึงถึงผลการพัฒนาต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่ด้วย และปัญหาจากผลพวงของการพัฒนาเพื่อการรับมือในอนาคต

คำสำคัญ: การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, กัมพูชาตะวันตก, ยุทธศาสตร์จัตุโกณ

Abstract

The objective of this article is to study the circumstance of development within western Cambodia, which shares borders with Thailand. The study was conducted through the combination of document study, field observation, and the interviews with populace. The result suggested that the development in western Cambodia was, with foreign aid, implemented under the framework of rectangular strategy which focused on economic development in order to reduce poverty. The development currently progresses greatly in terms of transportation, economic and trading

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “การขยายบทบาทด้านการค้าของเงินในกัมพูชาตะวันตก: นัยต่อประเทศไทย” ทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2554

¹ นักวิจัยประจำสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เบอร์โทรศัพท์ 02 564 5000 ต่อ 406 หรือ 089-458-7945 อีเมล offchula@hotmail.com

zones, industrial sector, the introduction of niche-tourism, and the initiative of dam construction. The development, as a result, makes western Cambodia a strategically important region. The recommendations arising from the study are the consideration about consequences of development to increase quality of life for local people, and future problems which would derive from the development.

Keywords: Socio-economic development, Western Cambodia, Rectangular Strategy

บทนำ

ภายหลังจากสงครามภายในของประเทศ กัมพูชาเริ่มสงบ รัฐบาลได้เร่งฟื้นฟูบูรณะและพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องและจริงจังภายใต้กรอบนโยบายยุทธศาสตร์จัตุโกณ (สี่เหลี่ยม) เพื่อการเติบโตและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ โดยเริ่มใช้แผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติ (National Strategic Development Plan: NSDP) ฉบับที่ 1 ในปี ค.ศ. 1996 นอกจากนี้ในการพัฒนาประเทศกัมพูชา ยังได้มีการพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศร่วมด้วย โดยเฉพาะช่องทางความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (official development assistance; ODA) รวมถึงความช่วยเหลืออย่างไม่เป็นทางการจากประเทศเพื่อนบ้านในระดับหน่วยงานในพื้นที่หรือระดับประชาชน

ทั้งนี้ พื้นที่จังหวัดด้านตะวันตกของ กัมพูชาซึ่งติดกับจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราดของไทย ได้แก่ จังหวัดบันเตียเมียนเจย พระตะบอง ไพลิน และเกาะกง ก็ได้รับการพัฒนาเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นๆ จนทำให้เป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัดยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ และเป็นเมืองหลักทางเศรษฐกิจของกัมพูชา โดยเฉพาะศักยภาพทางตลาดการค้าการลงทุน และมีแนวโน้มการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอื่นๆ อีกมาก โดยเห็นพัฒนาการจากที่รัฐบาลได้เปิดประเทศเพื่อเพื่อรับการพัฒนาอย่างคึกคักเพื่อผลแห่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การฟื้นฟูบูรณะประเทศ การสร้างงานให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีอาชีพ มีรายได้ และสามารถยกระดับคุณภาพ

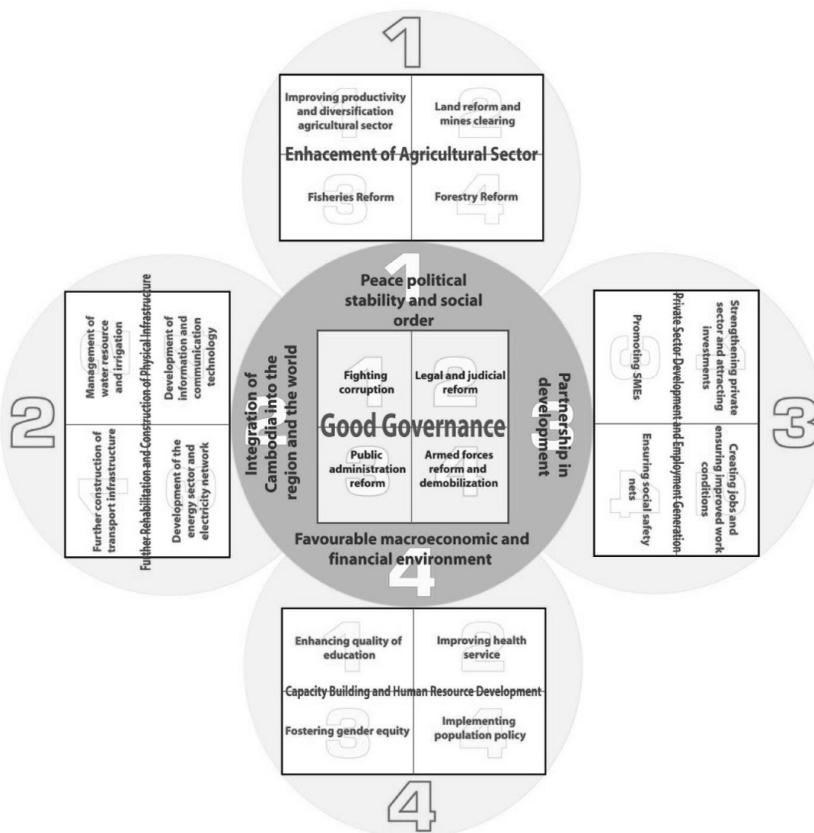
ชีวิตให้ดีขึ้นได้ (Royal government of Cambodia, 2009)

การขยายการพัฒนาในกัมพูชาตะวันตกเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน และภาคอุตสาหกรรม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งนับวันจะส่งผลต่อไทยด้วย ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมการพัฒนา และในด้านผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับ ที่เดิมกัมพูชาตะวันตกเป็นตลาดกระจายสินค้าของ ไทย ในอีกแง่มุมหนึ่งก็แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจ อันจะเป็นปัจจัยนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรต่อกันของไทยกับกัมพูชา ทั้งจะมีส่วนสนับสนุนความร่วมมือของสองประเทศให้ก้าวหน้าขึ้นไปอีก

ในบทความนี้ จึงต้องการนำเสนอสภาพการณ์และความก้าวหน้าของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในพื้นที่กัมพูชาตะวันตกตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของรัฐบาล จนทำให้กัมพูชาตะวันตกกลายเป็นเมืองยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ รวมถึงการวิเคราะห์ผลประโยชน์และผลกระทบที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับ และข้อเสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือของไทยต่อกัมพูชาในอนาคต

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) ร่วมกับการศึกษาภาคสนาม (field study) จำนวน 4 ครั้ง และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายกัมพูชาและฝ่าย

ภาพที่ 2: Rectangular Strategy – Phase II

ที่มา: National Strategic Development Plan Update 2009 – 2013

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่กัมพูชาตะวันตกภายใต้กรอบนโยบายจัดตั้งของรัฐบาลพบว่า สภาพและสถานการณ์การพัฒนาพื้นที่มีการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด บางอย่างก็ได้มีความก้าวหน้าไปมาก โดยจุดเด่นการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเส้นทางคมนาคมซึ่งมีความก้าวหน้าไปมาก การใช้ศักยภาพของพื้นที่เป็นฐานการพัฒนาให้เป็นเมืองเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ และการบุกเบิกการท่องเที่ยวตลาดเฉพาะกลุ่ม รวมถึงการเร่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรม

เพื่อส่งเสริมการผลิตภายในประเทศ และอีกประการสำคัญคือการริเริ่มการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำด้วยการสร้างเขื่อนในจังหวัดเกาะกง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กัมพูชาตะวันตกมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกที่มีความก้าวหน้าไปมาก
กัมพูชาตะวันตกมีความก้าวหน้าในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกกว่าในอดีตมาก เพื่อการติดต่อและการขนส่งสินค้าอันเป็นผลมาจากการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจโดยความร่วมมือในภูมิภาค มีเส้นทางหลักเชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครและเมืองหลวง และการพัฒนาเส้นทางเชื่อมต่อกับจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงการเชื่อมต่อกับชายแดนไทย ดังนี้

- บันเตียเมียนเจย เป็นเมืองท่าทางบก เนื่องจากศรีโสภณเป็นแหล่งพักสินค้าที่นำเข้ามาจากด่านการค้าชายแดนตลาดโรงเกลือ อรัญประเทศ ก่อนจะกระจายไปยังภาคต่างๆ ของกัมพูชา ในจังหวัดมีเส้นทางรถยนต์ที่สำคัญและเชื่อมต่อกับจังหวัดอื่นทางถนนหมายเลข 5 (พนมเปญ-ปอยเปต) และ 6 (พนมเปญ-ศรีโสภณ) ทั้งสองเส้นทางเป็นถนนลาดยางสภาพดี ส่วนสายย่อยคือถนนหมายเลข 56 เชื่อมศรีโสภณกับจังหวัดอุดรธานี แล้วยังมีโครงการพัฒนาทางรถไฟสายกรุงพนมเปญ-โพธิสัต-พระตะบอง-ศรีโสภณ-ปอยเปต เชื่อมต่อกับทางรถไฟของไทยที่อรัญประเทศ ได้รับงบประมาณสนับสนุนเป็นเงินกู้แบบมีเงื่อนไข (Concessional Loan) จาก ADB เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 (สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, 2553) แต่จากการสำรวจพื้นที่พบว่ายังไม่มีความคืบหน้าในการก่อสร้าง

- พระตะบอง มีเส้นทางคมนาคมทางบกเช่นเดียวกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย มีถนนหมายเลข 5 ผ่าน มีระยะทางในจังหวัดยาว 114 กิโลเมตร และสายย่อยอีก 2 สายคือ ถนนหมายเลข 57 ระยะทาง 63 กิโลเมตร เชื่อมต่อไปยังชายแดนไทยผ่านทางจังหวัดไพลิน และถนนหมายเลข 59 ระยะทาง 16.33 กิโลเมตร เชื่อมกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย ส่วนทางรถไฟเป็นเส้นทางเดียวกันกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย (Emerging Markets Consulting, 2012)

- ไพลิน มีถนนหมายเลข 5 ผ่านจากกรุงพนมเปญยาวประมาณ 371 กิโลเมตร และแยกจากเมืองศรีโสภณมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้โดยเส้นทางสายย่อยถนนหมายเลข 57 จนถึงจังหวัดไพลิน มีระยะทางในจังหวัด 39.52 กิโลเมตร จากการสำรวจพบว่าสภาพถนนตั้งแต่จุดผ่านแดนถาวรบ้านฝักกาดจนถึงตัวเมืองไพลินมีสภาพดี

- เกาะกง มีจุดเด่นสามารถขนส่งสินค้าผ่านท่าเรือเกาะกง (Koh Kong Port) หรือท่าเรือออกญาวม (Oknha Mong Port) ซึ่งเป็นท่าเรือ

หลัก 1 ใน 3 ของกัมพูชา เป็นท่าเรือเอกชนใกล้จังหวัดตราด ห่างจากท่าเรือสีหนุวิลล์ประมาณ 40 กิโลเมตร (โดยทางรถยนต์) ส่วนใหญ่ใช้ขนส่งสินค้าที่มาจากประเทศไทยและมาเลเซีย ส่วนทางบกมีถนนหมายเลข 4 เชื่อมกับกรุงพนมเปญ และเส้นทางย่อยมีหมายเลข 48 โดยรัฐบาลสมัย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ใช้งบสนับสนุนการก่อสร้างและเงินกู้ระยะยาวแก่รัฐบาลกัมพูชา ปัจจุบันถนนเส้นนี้มีประโยชน์ต่อการขนส่งสินค้าระหว่างไทยกับจังหวัดที่ติดทะเลของกัมพูชา (กัมปงโสม กัมปอต แกป และเกาะกง) และประเทศเวียดนามที่จุดผ่านแดนระหว่าง Tinh Bien กับจังหวัดตาแก้ว ซึ่งการเปิดใช้ถนนหมายเลข 48 ส่งผลให้ปริมาณการสัญจรของรถบรรทุกขนาดใหญ่เพื่อขนส่งสินค้าไปยังกรุงพนมเปญหรือจังหวัดอื่นๆ ของกัมพูชามีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น (สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, 2553 และ Bun Tun. สัมภาษณ์. 8 พฤษภาคม. 2555)

จะเห็นได้ว่ากัมพูชาได้เร่งพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง โดยได้รับความช่วยเหลือเงินกู้และเงินให้เปล่าจากต่างชาติ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไทย เพื่อสร้างถนน สะพาน หรือขยายช่องทางการจราจร โดยจากการสำรวจพื้นที่พบว่าเส้นทางรถยนต์ที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดในกัมพูชาตะวันตกหรือจังหวัดอื่น ส่วนใหญ่สร้างเสร็จและพร้อมใช้งานแล้ว นอกจากนี้ กัมพูชาตะวันตกยังมีเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งหากสร้างเสร็จก็จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจกัมพูชาเป็นอย่างมาก เพราะสินค้าจากภาคอุตสาหกรรมหรือผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตได้ในกัมพูชาตะวันตกจะถูกกระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ ของกัมพูชาประเทศในกลุ่มอาเซียน หรือประเทศในทวีปเอเชียได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันก็เกิดการเชื่อมโยงในการขนส่งสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านด้วยเช่นกัน (ณูกานดา กิตติศุภวัฒนา. สัมภาษณ์. 8 มิถุนายน 2555) การเชื่อมโยงเส้นทางในพื้นที่กัมพูชาตะวันตกดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างกัมพูชากับประเทศเพื่อนบ้าน

Asian Highway	ASEAN Highway	GMS Route	เมืองผ่าน	ระยะทาง (กม.)
AH1	AH1	Central-Sub corridor	ปอยเปต-ศรีโสภณ	47.5
AH1	AH1	Central-Sub corridor	ศรีโสภณ-พนมเปญ	360.0
AH1	AH1	Central-Sub corridor	พนมเปญ-บาเวต	164.0
ระยะทางรวม				571.5
AH11	AH11	Inter-corridor	พนมเปญ-สีหนุวิลล์	226.4
AH11	AH11	Inter-corridor	พนมเปญ-สีหนุวิลล์	75.0
AH11	AH11	Inter-corridor	สีหนุวิลล์-กำปงชนัง	49.0
AH11	AH11	Inter-corridor	สีหนุวิลล์-Trabeangkriel	411.8
ระยะทางรวม				762.2
	AH123	Southern Coastal corridor	จามเยียม-เกาะกง	13.0
	AH123	Southern Coastal corridor	เกาะกง-สแรอัมเบิล	138.0
	AH123	Southern Coastal corridor	สแรอัมเบิล-Vealring	42.0
	AH123	Southern Coastal corridor	Vealring-กำปอต	36.0
	AH123	Southern Coastal corridor	กำปอต-Prekchak	51.8
ระยะทางรวม				280.8

ที่มา: Infrastructure Development September 2011, Ministry of Public Works and Transport, Cambodia

2. กัมพูชาตะวันตกมุ่งพัฒนาสู่การเป็นเมืองเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ

กัมพูชาใช้ศักยภาพของพื้นที่เป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งในด้านการเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ตลอดจนถึงการมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่ยังคงคุณค่าไว้ได้ หรือการมีพื้นที่เป็นประตูเปิดการค้าขายแดนกับประเทศไทย สิ่งเหล่านี้ได้ช่วยผลักดันให้การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองเศรษฐกิจและการค้าของประเทศเป็นไปได้ง่ายขึ้น ดังนี้

2.1 ภาคการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก

“ชามข้าวของกัมพูชา” (Cambodia's rice bowl) สมญาของจังหวัดพระตะบอง แหล่งผลิตข้าวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ข้าวจึงเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของกัมพูชาตะวันตก พันธุ์ข้าวที่มีชื่อคือข้าวหอมดอกกลาดวน (Phka Rumdoul) พันธุ์อื่นๆ เช่น ข้าวหอมแชมปิดเตาและข้าวหอมผกามะลิ ผลผลิตข้าวในปีมีมากกว่าร้อยละ 10 ของปริมาณผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ทั้งประเทศ โดยมีระบบชลประทานที่ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด และในอนาคตจะมีการพัฒนาระบบชลประทานให้ทั่วถึงมากขึ้น กัมพูชาตะวันตกยังมีโรงสีข้าวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ มีเครื่องลด

ความชื้นที่มีมูลค่าสูงถึง 7 ล้านเหรียญสหรัฐ (Seng Vang, 2011; EMC, 2012 และ Neang Chanthara. สัมภาษณ์. 9 มิ.ย.55)

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญอื่นๆ ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ฝ้าย และผลไม้ (มะม่วง ขนุน กล้วย และ สับปะรด) โดยผลผลิตมันสำปะหลังจะส่งออกมายังประเทศไทย ส่วนฝ้ายจะส่งออกไปจีน และจากการสำรวจพื้นที่พบว่า จังหวัดพระตะบองได้ริเริ่มปลูกองุ่นและแปรรูปเป็นน้ำองุ่นและไวน์ เพื่อผลิตเป็นสินค้าขึ้นชื่อประจำจังหวัดด้วย จังหวัดพระตะบองมีโรงกลั่นเหล้าองุ่นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 ส่วนในจังหวัดไพลินก็ได้มีการเริ่มปลูกไม้ผลบางชนิด เช่น กล้วยและลำไย ที่สามารถส่งมาจำหน่ายยังประเทศไทย (Song Vansak. สัมภาษณ์. 10 มิถุนายน 2555)

ในด้านการปศุสัตว์ มีฟาร์มเลี้ยงสุกร ฟาร์มไก่เนื้อ ฟาร์มไก่ไข่ ฟาร์มเป็ด ฟาร์มโค-กระบือ และจากการที่จังหวัดพระตะบองมีพื้นที่ติดกับโดนเลสาบ จึงสามารถเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรือทำการประมงได้ โดยในแต่ละปีสามารถจับปลาได้ประมาณ 6,000 ตัน ส่วนในจังหวัดเกาะกงจะมีความพิเศษที่สามารถทำประมงน้ำเค็มได้ จากการมีชายฝั่งติดทะเลประมาณ 237 กิโลเมตร (Robert Gillett, 2004) สัตว์น้ำที่จับได้บางส่วนยังส่งมา

จำหน่ายยังประเทศไทย (ประเสริฐ ติริ. สัมภาษณ์. 7 พฤษภาคม 2555) จากปริมาณสัตว์น้ำ (ประมงน้ำจืดและน้ำเค็ม) ที่จับได้ในพื้นที่จังหวัดเกาะกงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี ค.ศ. 2002 และ 2003 ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้แตกต่างกันกว่า 10,000 ตัน (Cambodia Fisheries Administration, 2004)

2.2 กัมพูชาตะวันตกมีมูลค่าการค้าชายแดนกับไทยสูงสุด

การค้าชายแดนของกัมพูชากับไทยในภาคตะวันออก (สระแก้ว ตรารด จันทบุรี) มีมูลค่าสูงกว่าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี) (กรมการค้าต่างประเทศ, 2555) ดังนั้น กัมพูชาตะวันตกซึ่งมีจุดการค้าชายแดนติดกับภาคตะวันออกของไทยจึงเป็นประตูการค้าที่มีความสำคัญต่อกัมพูชากับไทยมาก ซึ่งไทยถือเป็นประเทศคู่ค้าลำดับต้นๆ ของกัมพูชา แต่เนื่องจากกัมพูชายังไม่สามารถผลิตสินค้าบริโภคภายในประเทศได้อย่างเพียงพอ ประกอบกับยังอยู่ในช่วงที่กำลังเร่งพัฒนาประเทศ จึงทำให้กัมพูชาเสียดุลการค้าให้แก่ประเทศไทยมาโดยตลอด โดยกัมพูชาตะวันตกมีจุดการค้าชายแดน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จุดการค้าชายแดนกัมพูชาตะวันตกที่ติดกับจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด

จังหวัด	กัมพูชา		รูปแบบการค้า*	ไทย		จังหวัด
	อำเภอ	หมู่บ้าน		หมู่บ้าน	อำเภอ	
บันเตียเมียนเจย	ทมอพวก	บึงตะกวน	2	ตาพระยา	ตาพระยา	สระแก้ว
	โอโจรว	ปอยเปต	1	คลองลึก	อรัญประเทศ	
	พนมมาลัย	มาลัย	2	หนองปรือ		
พระตะบอง	สำเภาลูน	กิโหลสิบสาม	2	เขาดิน	คลองหาด	จันทบุรี
	กุ่มเรียง	กุ่มเรียง	1	แหลม	โป่งน้ำร้อน	
		สวายเวง	2	บึงชนัง		
	พนมปรึก	โอว์ลำตวน	2	ซัปดาห์	สอยดาว	
		สังกะสี	2	สวนส้ม		
สำลูด	โอว์รรถเกราะ	2	มะม่วง	บ่อไร่	ตราด	
ไพลิน	สาลากราว	เปรม	1	ผักกาด	โป่งน้ำร้อน	จันทบุรี
เกาะกง	มณฑลสีมา	จามเยียม	1	หาดเล็ก	คลองใหญ่	ตราด

* 1 หมายถึง จุดผ่านแดนถาวร, 2 หมายถึง จุดผ่อนปรนการค้า และอื่นๆ

ที่มา: สรุปจาก “การค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา ปัญหาที่ประสบในปัจจุบัน และแนวทางแก้ไขในอนาคต” (วัชรินทร์ ยงศิริ, 2547) และ Country profile ประเทศกัมพูชา (สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, 2552)

นอกจากการค้าชายแดนของกัมพูชาตะวันตกจะเป็นจุดซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่มีมูลค่าการค้าสูงที่สุดแล้ว ยังเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวหรือการเดินทางเข้าประเทศกัมพูชาด้วย ดังข้อมูลในปี ค.ศ. 2008-2009 มีผู้เดินทางเข้ากัมพูชาที่ใช้จุดผ่านแดนเหล่านี้ประมาณ 3-4 แสนคน หรือประมาณร้อยละ 90 ของจำนวนผู้เดินทางเข้ากัมพูชาผ่านชายแดนกัมพูชา-ไทย และทำเรือสีหนุวิลล์ และหลังจากนั้นนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางเข้ากัมพูชาอาจใช้เส้นทางคมนาคมทางบกไปยังแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่เป้าหมายตามต้องการต่อไป โดยผู้จะเดินทางเข้ากัมพูชาสามารถเดินทางผ่านจุดการค้าชายแดนที่จุดผ่านแดนถาวรปอยเปต จุดผ่านแดนถาวรจามเยียม จุดผ่านแดนถาวรเปรม และจุดผ่านแดน Duang ซึ่งจุดผ่านแดนปอยเปตเป็นช่องทางเชื่อมต่อที่มีผู้

เดินทางเข้ากัมพูชาเลือกใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.05 และ 72.34 ของจำนวนผู้เดินทางไปกัมพูชาผ่านชายแดนกัมพูชา-ไทย รองลงมาคือ จุดผ่านแดนถาวร Duang และจุดผ่านแดนถาวรจามเยียม (Ministry of tourism of Cambodia, 2012)

3. กัมพูชาตะวันตกบุกเบิกตลาดท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (niche market)

นอกจากอาศัยความได้เปรียบจากภาคการเกษตรและการมีพื้นที่ชายแดนเป็นฐานในการผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าในพื้นที่แล้ว กัมพูชาตะวันตกยังได้อาศัยการมีภูมิประเทศที่สวยงามและทรัพยากรทางธรรมชาติที่ยังคงคุณค่าให้เกิดผลประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่โดยการบุกเบิกตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche market) ซึ่งกัมพูชาตะวันตกมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายรูปแบบที่สามารถพัฒนาและ

ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์สนองความต้องการนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มได้ เช่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ สถานที่ธรรมชาติ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขมร

โดยสถานการณ์การท่องเที่ยวในกัมพูชาตะวันตกในปี ค.ศ. 2008 มีชาวกัมพูชาและต่างชาติเดินทางเข้าจังหวัดพระตะบองจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นในพื้นที่ศึกษา แต่ในปี ค.ศ. 2009 มีชาวต่างชาติเดินทางเข้าจังหวัดโพลินมากที่สุด ซึ่งการพัฒนาตลาดท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมายังจังหวัดเหล่านี้มากขึ้นกว่าเท่าตัว หากแต่จำนวนรวมผู้เดินทางท่องเที่ยวใน 4 จังหวัดถือว่ายังน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เดินทางเข้ากรุงพนมเปญ และจังหวัดเสียมเรียบที่มีจำนวนมากกว่า 2 ล้านคนต่อปี (Ministry of tourism of Cambodia, 2009) สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น บันเตียเมียนเจย มี Banteay Chhmar โบราณสถานที่สวยงามด้วยหินทรายแกะภาพนูนสูงการต่อสู้และวิถีชีวิตของขอมในศตวรรษที่ 12-13 สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และ Ang Trapeang Thmor หนองน้ำขนาดใหญ่มีนกกว่า 200 ชนิด จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสำหรับผู้ชื่นชอบการดูนก โดยเฉพาะนกกระเรียน ในพระตะบองมี Dang Tung เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ การเดินป่า การชมวิถีที่สวยงาม และ Wat Pee-Pahd วัดพุทธที่แสดงถึงมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองพระตะบองในอดีต ส่วนในโพลินมี Phnom Yat หัวใจของเมืองและความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง เป็นสถานที่ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของเมือง เป็นที่ตั้งของโบราณสถานหลายแห่ง เช่น พระเจดีย์อาศรมสำหรับนั่งสมาธิ และ Goh-Ay Mountain สถานที่ท่องเที่ยวที่มีน้ำตกและภูเขาที่สวยงาม ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย โดยเฉพาะการว่ายน้ำตามแหล่งแม่น้ำธรรมชาติ และการปีนเขา ทั้งยังเป็นจุดชมวิถีที่สวยงาม ขณะที่ในจังหวัดเกาะกงมีน้ำตก Ta Tai ซึ่งเป็นจุดพบกันของน้ำจืดกับน้ำเค็ม หรือ

ที่ชาวบ้านเรียกน้ำตก Ta Eysei ตามตำนานเล่าขานในพื้นที่ และ Koh Sdech ซึ่งมีชายหาดและทะเลที่สวยงาม กิจกรรมหลักคือการดำน้ำ เพราะมีปลาหลากหลายชนิด มีแนวปะการังที่สวยงามในน้ำทะเลที่ใสสะอาด (Tourism of Cambodia, 2012)

เกาะกงยังอยู่ภายใต้โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบาย 4 K ร่วมกับจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายทะเล ได้แก่ กัมปอต (Kampot) เกป (Kep) และกัมปงโสม (Kampong Som) เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ต้องการความตื่นเต้นระหว่างการท่องเที่ยว เช่น การล่องแก่ง ปีนเขา และขี่จักรยานเสือภูเขา เป็นต้น (Bun Tun. สัมภาษณ์. 8 พฤษภาคม. 2555)

4. กัมพูชาตะวันตกเร่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรม

กัมพูชาตะวันตกมีการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม 2 แห่ง เพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติคือนิคมอุตสาหกรรมปอยเปตโอเนียง (Poipet O'Neang Special Economic Zone: POSEZ) ในจังหวัดบันเตียเมียนเจย และนิคมอุตสาหกรรมเนียงกอกหรือนิคมอุตสาหกรรมเกาะกง (Nearng Kok Industrial Zone) ซึ่งได้เปิดดำเนินการแล้ว ทั้งนี้เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐในการส่งเสริมการลงทุนเพื่อทดแทนการนำเข้าสินค้า ซึ่งในอดีตกัมพูชาต้องนำเข้าสินค้าเกือบทั้งหมด แต่ปัจจุบันได้มีการลงทุนโดยนักลงทุนต่างชาติอย่างคึกคัก ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการในนิคมอุตสาหกรรม

นิคมอุตสาหกรรมเกาะกงมีพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ ห่างจากจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก-จามเยียม ประมาณ 2 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองเกาะกงประมาณ 4 กิโลเมตร มีเส้นทางหมายเลข 48 ผ่าน สามารถเชื่อมต่อไปยังกรุงพนมเปญและจังหวัดสีหนุวิลล์ได้ที่ถนนหมายเลข 4 แบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์เป็น 2 ส่วน คือ ที่ตั้งของโรงงานประมาณ

ร้อยละ 70 และที่เหลือสำหรับสร้างสาธารณูปโภค
ขั้นพื้นฐาน เช่น โรงผลิตกระแสไฟฟ้า ประปา และ
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โรงบำบัดน้ำเสีย
โรงกำจัดขยะ และโกดังสินค้าขนาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่ง
ต้องใช้เงินลงทุนกว่า 60 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ธนาคาร
เพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2549)
ปัจจุบันมีบริษัทต่างชาติเข้ามาขอเช่าพื้นที่และ
ลงทุนบ้างแล้ว เช่น Camko Motor Company
บริษัทผู้ผลิตรถยนต์สัญชาติเกาหลี

“ฮุนได” (ประเสริฐ ศิริ. สัมภาษณ์.
7 พฤษภาคม 2555) เป็นการร่วมทุน (joint venture)
ของ Hyundai distributor KH Motors และ Cambodia's
Ly Young Phat Group ดำเนินการเมื่อต้นปี ค.ศ.
2011 ด้วยศักยภาพการผลิตรถยนต์ในปีแรก
ประมาณ 300 คัน และมีแผนเพิ่มกำลังการผลิต
ให้ได้ถึง 800 คันต่อปี (ค.ศ. 2013) มีลูกค้าชาว
กัมพูชาเป็นตลาดเป้าหมาย (The Phnom Penh
Post, 2012) นอกจากนี้ ยังมีโรงงานผลิตสายไฟฟ้า
ที่เข้ามาดำเนินการแล้วเช่นกัน ในปัจจุบันโรงงาน
ยังต้องใช้ไฟฟ้าจากไทย แต่น้ำประปาสามารถผลิต
ได้เอง โดยการเปิดนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ได้ก่อให้เกิด
ประโยชน์ในการจ้างงานชาวกัมพูชาในท้องถิ่น
และต่างพื้นที่ และช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัด
จากการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างชาติเข้ามายัง
กัมพูชา เช่น ชาวเกาหลีที่เข้ามาทำงานในบริษัท
ผลิตรถยนต์ฮุนได ต้องเช่าที่พักอาศัย รวมถึงจับ
จ่ายใช้สอยสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภค เป็นต้น
(Bun Tun และ Chern Chon. สัมภาษณ์. 8
พฤษภาคม 2555)

5. กัมพูชาตะวันตกริเริ่มการพัฒนา เขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้า

ปัจจุบันกัมพูชามีศักยภาพในการผลิต
กระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ภายในประเทศเพียง 500 เมกะ
วัตต์/ปีเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการ
ทำให้ต้องนำเข้าไฟฟ้าจากต่างประเทศ ไทยเป็น
แหล่งนำเข้าไฟฟ้าหลักของกัมพูชาตะวันตก และ
คาดการณ์ว่าความต้องการใช้ไฟฟ้าจะเพิ่มขึ้นถึง

ร้อยละ 500 หรือประมาณ 3,000 เมกะวัตต์ ในปี
ค.ศ. 2025 กัมพูชาจึงได้เร่งสร้างแหล่งผลิตกระแส
ไฟฟ้าเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ไฟฟ้า
ภายในประเทศ และรองรับการลงทุนจากต่างชาติ
โดยกัมพูชามีโครงการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแส
ไฟฟ้าจากพลังงานน้ำขนาดใหญ่อยู่หลายโครงการ
และในกัมพูชาตะวันตกก็มีพื้นที่ก่อสร้างเขื่อนตั้งอยู่
ในจังหวัดเกาะกง 2 โครงการ ได้แก่ (Investment
in Cambodia, 2012)

1) เขื่อนตาไต (Stung Tatay Hydro
Power Plant) เริ่มดำเนินการเดือนมกราคม ปี ค.ศ.
2011 เป็นโครงการสร้างเขื่อนที่มีขนาดใหญ่เป็น
อันดับ 2 รองจากโครงการ Russey Chrum Krom
Hydro Power Plant มีกำลังการผลิตไฟฟ้า 246
เมกะวัตต์ ด้วยเงินทุนก่อสร้างกว่า 540 ล้านดอลลาร์
สหรัฐ จากบริษัทของจีนคือ China National Heavy
Machinery Corporation โดยบริษัทควบคุมการ
ก่อสร้างเขื่อนด้วยการส่งแรงงาน และเครื่องจักร
ขนาดใหญ่จากจีนเข้ามาใช้ระหว่างการก่อสร้าง

2) เขื่อนรุสเสียจรัมกรอม (Russey
Chrum Krom Hydro Power Plant) เริ่มดำเนินการ
เดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 2011 ซึ่งหากโครงการเสร็จ
สิ้น เขื่อนแห่งนี้จะเป็นเขื่อนพลังงานน้ำที่มีขนาด
ใหญ่ที่สุดในกัมพูชา ด้วยกำลังการผลิตไฟฟ้า 388
เมกะวัตต์ มูลค่าการลงทุน 496 ล้านดอลลาร์
ลงทุนและก่อสร้างโดยบริษัทฮ่องกงชื่อ China
Huadian Hong Kong

การสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงาน
น้ำทั้ง 2 แห่งนี้ ทำให้เกาะกงและจังหวัดอื่นๆ ใน
กัมพูชามีไฟฟ้าใช้ในอนาคตก และเกิดการจ้างงาน
ในระหว่างการสร้างเขื่อนในเกาะกงและจังหวัดใกล้เคียง
รวมถึงช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในจังหวัดเกาะ
กง (Chern Chon. สัมภาษณ์. 8 พฤษภาคม 2555)
หากแต่ในพื้นที่ที่ยังไม่ได้มีการกล่าวถึงผลกระทบ
ด้านสิ่งแวดล้อมหรือผลกระทบด้านสังคมอื่นๆ ที่
อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ภาพที่ 3 (ก) รถแทรกเตอร์ขนาดใหญ่นำเข้าจากจีนเพื่อใช้ในการก่อสร้าง
(ข) เขื่อนตาไตที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง

ที่มา: สํารวจพื้นที่ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2555

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชาตะวันตกภายใต้กรอบยุทธศาสตร์จัดดูโกดของรัฐบาลในช่วงเวลาเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา นับจากมีการใช้ยุทธศาสตร์นี้ในปี ค.ศ. 1996 นับว่ามีพัฒนาการไปมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงแรกเริ่มของการพัฒนา ดังปรากฏในงาน “กัมพูชาตะวันตก : บันทึกรากจากภาคสนาม” (เดวิด โอลด์ฟีลด์, 2546) โดยสภาพเมืองและหมู่บ้านในพื้นที่ภายหลังสิ้นสุดสงครามกลางเมืองขณะนั้นส่วนใหญ่ยังมีความเป็นชนบทที่ยากจน เศร้าโศกและทุกข์ทรมานขาดแคลนอาหารและปัจจัยในการดำรงชีวิตอื่นๆ อาคารสิ่งปลูกสร้างทรุดโทรมเสื่อมสภาพ การเดินทางติดต่อกันมีความยากลำบากทั้งขรุขระและเป็นหลุมเป็นบ่อ หากก็ได้เริ่มมีการพัฒนาบ้างแล้ว เช่น การสร้างถนนหนทาง อาคารสิ่งปลูกสร้าง สถานศึกษาและสถานที่พักผ่อนใหม่ๆ (บ่อนการพนัน สถานอาบอบนวด และบาร์เบียร์) ความริเริ่มทำอุตสาหกรรม แต่ในสภาพปัจจุบันจะเห็นว่ากัมพูชาตะวันตกมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาทางวัตถุที่เห็นเป็นรูปธรรม เป็นต้นว่า โครงสร้างพื้นฐาน นิคมอุตสาหกรรม ตลาดการค้าชายแดน รวมถึงแนว

ความคิดใหม่ๆ ในการพัฒนา ทั้งการบุกเบิกสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ให้เป็นตลาดท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (niche market) และความริเริ่มการผลิตกระแสไฟฟ้าเองด้วยการลงทุนการสร้างเขื่อนในจังหวัดเกาะกงโดยกลุ่มทุนจีน การพัฒนาสิ่งเหล่านี้กำลังดำเนินไปอย่างกระตือรือร้นของรัฐบาลร่วมกับนานาชาติ และประชาชนในพื้นที่เองก็เฝ้ามองและรอคอยอย่างมีความหวัง โดยที่ยังไม่มีการกล่าวถึงผลพวงแห่งการพัฒนาด้านสังคมและด้านอื่นๆ นอกจากความเติบโตทางเศรษฐกิจ และประชาชนจะไม่ยากจนอีกต่อไป

ดังนั้นแล้วมีข้อสังเกตถึงความสอดคล้องของการพัฒนากับคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ซึ่งผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนายังมิได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร กล่าวคือการพัฒนาที่รัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อต้องการลดภาวะความยากจนของประชาชนในพื้นที่หากกลับละเลยผลพวงอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมหรือด้านอื่นๆ ทำให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปอย่างไม่ยั่งยืน

ทั้งนี้การให้ความสำคัญพร้อมกับอำนวยความสะดวกให้กับการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนของชาวต่างชาติที่สอดคล้องกับทิศทาง

นโยบายและกฎหมาย ดังเช่นการลงทุนในวงเงินไม่เกิน 2 ล้านเหรียญสหรัฐ สามารถขออนุญาตจากจังหวัดได้เลย ทั้งยังเร่งสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคให้เพียงพอและเอื้อต่อการค้าการลงทุน เช่น ปรับปรุงบูรณะถนนที่มีอยู่สนับสนุนการผลิตสินค้าภายในประเทศ เสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านการค้าระหว่างประเทศ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างตลาดภายในกับตลาดต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่านับจากปี ค.ศ. 2000 เศรษฐกิจกัมพูชาก็ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กัมพูชาตะวันตกมีบทบาทสำคัญกับประเทศกัมพูชาเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีหลายจังหวัดเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของการพัฒนา โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการค้า ที่มีความสำคัญต่อประเทศทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าชายแดน แหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า เส้นทางคมนาคมขนส่ง ประตูสู่กัมพูชา และตลาดการท่องเที่ยว ผลผลิตของการพัฒนาเศรษฐกิจเหล่านี้ ก่อให้เกิดผลประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การสร้างงานสร้างรายได้ การเกิดอาชีพใหม่ๆ หรือการฟื้นฟูอาชีพเดิมที่มาพร้อมกับโครงการพัฒนาทั้งของรัฐและที่มาจากความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่มีเป็นจำนวนมาก อันจะเป็นทางเลือกให้กับผู้คนหรือผู้ที่ยังไม่มีงานทำ เกิดการกระจายของรายได้ การสื่อสารและการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ทั้งโอกาสในการเรียนรู้และเลือกรับสิ่งที่มาจากโครงการพัฒนาต่างๆ ที่สอดคล้องกับพื้นที่ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างประเทศเข้ามาในพื้นที่ เช่นชาวจีนเข้ามาสร้างเขื่อน (ประมาณ 800-1,000 คน) ก็จำเป็นต้องเข้าที่พัก หรือซื้อหาสินค้าอุปโภคบริโภค เหล่านี้จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งจะพบเห็นร้านค้าจำหน่ายสินค้าจีน โดยมีคนจีนเป็นเจ้าของ สินค้าที่พบ เช่น อาหารจีน (อาหารกระป๋อง เส้นบะหมี่ และเต้าหู้ เป็นต้น) ชาวจีน และเครื่องเทศสำหรับประกอบอาหารจีน เป็นต้น ทั้งเป็นโอกาสของคนในพื้นที่อาจจะได้มีไฟฟ้าใช้ในอนาคต (Bun Tun และ Chern Chon. สัมภาษณ์. 8 พฤษภาคม 2555)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจในกัมพูชาตะวันตกเพื่อส่งเสริมการอยู่ดีกินดีนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางสังคมร่วมด้วยเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริง หากแต่การพัฒนาทางสังคมยังถูกมองข้ามและไม่ได้ได้รับความสนใจจากรัฐอย่างเพียงพอ ดังตัวอย่างโครงการพัฒนาที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในช่วงปี ค.ศ. 2010-2012 (Council for the development of Cambodia, 2012) ซึ่งพบว่ามีการพัฒนาในกัมพูชาตะวันตกจำนวนมากกว่า 100 โครงการ ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนโครงการพัฒนาด้านสังคมมักมีขนาดเล็กและมูลค่าเงินลงทุนน้อยกว่า โดยโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนส่วนใหญ่ได้แก่ การลดความยากจนในชนบท การพัฒนาการศึกษาและสุขภาพ โรคเอดส์ การสุขภาพ การเก็บกักน้ำระเบิด กองทุนพัฒนาชุมชนเพื่อสนับสนุนภาคประชาสังคมในการพัฒนาชนบท การสร้างโอกาสให้กับเยาวชนและผู้หญิงรุ่นใหม่ทำธุรกิจในชนบท เป็นต้น ขณะเดียวกันผลพวงแห่งการพัฒนาทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ต่อประชาชนในพื้นที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับความมั่นคงมนุษย์และชุมชน ทำให้ต้องมีการแก้ไขปัญหาซึ่งดำเนินการผ่านโครงการพัฒนา เช่นโครงการส่งเสริมให้ชุมชนร่วมป้องกันภัยจากการค้ามนุษย์และการเข้าถึงความเป็นธรรมของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

กล่าวโดยรวมของการพัฒนากัมพูชาตะวันตกตามกรอบยุทธศาสตร์จัดทุโกณอย่างจริงจังของรัฐบาล ซึ่งถือว่ามีพัฒนาการในส่วนที่ดีคือได้ช่วยเหลือให้ประชาชนหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานจากการขาดแคลนปัจจัยในการดำรงชีวิตให้มีชีวิตที่ดีขึ้นจากในอดีต พร้อมกับความหวังของประชาชนที่เฝ้ามองพัฒนาการการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ที่ตนจะสามารถได้รับผลประโยชน์ร่วมด้วย ขณะเดียวกันพัฒนาการของการพัฒนาในกัมพูชาตะวันตกต่อไปอาจจะต้องเผชิญกับความขัดแย้งในตัวใน

แง่ของการต้องสูญเสียบางอย่างเพื่อให้ได้บางอย่าง เช่น ผลกระทบระยะยาวของสภาพแวดล้อมที่มาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้า หรือความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดกับความเป็นธรรมในการกระจายรายได้สู่ระดับรากหญ้า ตลอดจนผลทางสังคมที่จะตามมาอีกมาก เช่น อาชญากรรมในสังคมที่พัฒนาสู่ความเป็นเมือง ช่องว่างคนรวยกับคนจนที่นับวันจะขยายกว้างขึ้น การคอร์รัปชัน และปัญหาโสเภณี ซึ่งเริ่มปรากฏให้เห็นแล้ว

สรุปและข้อเสนอต่อประเทศไทย

การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในกัมพูชาตะวันตกดำเนินการภายใต้กรอบยุทธศาสตร์จัดโกณหรือยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยมของรัฐบาลร่วมกับการรับความช่วยเหลือในการฟื้นฟูบูรณะประเทศจากองค์การระหว่างประเทศ และกลุ่มประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือเช่นเดียวกับภูมิภาคอื่นของประเทศ สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขให้กัมพูชาต้องเร่งปรับปรุงเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ความก้าวหน้าที่เห็นจากการศึกษาคือการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การผลิตในภาคอุตสาหกรรม การส่งเสริมการค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ในพื้นที่ รวมถึงความริเริ่มการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้า การพัฒนาเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อการ

เติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีชีวิตชีวา เช่น เงินทุน เทคโนโลยี และแรงงาน ส่วนการพัฒนาด้านสังคมก็พบมีเช่นกัน แต่มักจะเป็นโครงการขนาดเล็กและเงินทุนสนับสนุนน้อย ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาด้านการศึกษาและสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบผลพวงจากการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่ต้องเผชิญปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ต่าง ๆ โดยเฉพาะการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ การถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม หรือปัญหาโรคภัยที่มาพร้อมกับการเคลื่อนย้ายของคน ดังนั้นข้อเสนอต่อไทยในฐานะประเทศหุ้นส่วนร่วมพัฒนา ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับพื้นที่กัมพูชาตะวันตก ควรตระหนักว่าการพัฒนาในกัมพูชาตะวันตกจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกัน หากพื้นที่ดังกล่าวได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ถูกต้องดีงาม ประเทศไทยเองก็จะได้รับผลประโยชน์ร่วมด้วยเช่นกัน ในด้านเศรษฐกิจนั้นนับเป็นประตูการค้าชายแดนที่มีมูลค่าสูงและไทยก็เป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด ไทยจึงควรทำการค้าอย่างเป็นธรรมและการช่วยเหลือด้านสังคมหรือความร่วมมือทางวัฒนธรรมจะช่วยให้พื้นที่ชายแดนของไทยและกัมพูชาตะวันตกเกิดสันติสุขและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี 2554

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2555). *สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทย ปี 2552-2555*. (2555 สิงหาคม 22). ได้มาจาก: http://bts.dft.go.th/btsc/files/StatisticsNew/2555/10_2552-2555.pdf
- ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2549). *นิคมอุตสาหกรรมเกาะกง... จุดประกายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา*. (2555 พฤษภาคม 22). ได้มาจาก: http://www.exim.go.th/doc/research/targeted_country/6525.pdf.
- ณุกานดา กิติศุภวัฒนา. (8 มิถุนายน 2555). *สัมภาษณ์*. เลขาธิการสมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดจันทบุรี.
- เดวิด โอลด์ฟีลด์ (มีนา เกษกมล แปล). (2546). *กัมพูชาตะวันตก : บันทึกจากภาคสนาม*. วารสารอินโดจีนศึกษา. 3(1) : 42-58.
- ประเสริฐ ศิริ. (7 พฤษภาคม 2555). *สัมภาษณ์*. เจ้าของกิจการทำเรือกัลปังหา จังหวัดตราด.
- สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2553). *การจัดทำแผนที่การตลาดสำหรับ SMEs ไทยสู่ตลาดอาเซียน: ราชอาณาจักรกัมพูชา*. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- Council for the development of Cambodia. (2012). *The Cambodia ODA database: Number of Projects by Provinces*. [cited 2012 July 25]; Available from http://cdc.khmer.biz/Reports/reports_by_location.asp http://bts.dft.go.th/btsc/files/StatisticsNew/2555/10_2552-2555.pdf
- Emerging Markets Consulting (EMC). (2012). *Battambang Investment Profile*. USAID Cambodia. [cited 2012 April 28]; Available from <http://www.cambodiamsme.org/userfiles/file/Investment-Profiles/Battambang-en.pdf>.
- Cambodia Fisheries Administration. (2004). *Statistic of Inland and Marine Fisheries Production by Cities-Provincial*. [cited 2012 August 20]; Available from http://www.fia.maff.gov.kh/english/index.php?page=fresh_water.
- Investment in Cambodia. (2012). *Power*. [cited 2012 August 25]; Available from <http://www.investincambodia.com/power.htm>.
- International Cooperation Study Center (ICSC). (2012). *ประเทศราชอาณาจักรกัมพูชา*. (2555 พฤษภาคม 22). ได้มาจาก : <http://www.apecthai.org/apec/th/profile1.php?continentid=2&country=k3>.
- Ministry of tourism of Cambodia. (2012). *Tourism statistics report 2011*. [cited 2012 May 15]; Available from http://www.nagacorp.com/assets/files/eng/industry/tourism_statistics_201102.pdf.
- Ministry of tourism of Cambodia. (2009). *Tourism statistics annual report 2009*. [cited 2012 May 15]; Available from http://www.cambodiatourismindustry.gov.kh/khmer/images/stories/Portal2/All%20Statistics/Statistics%202009/Statistic_English_2009.pdf.
- Robert Gillett. (2004). *The marine fisheries of Cambodia*. Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome.

- Royal government of Cambodia. (2009). *National Strategic Development Plan Update 2009-2013*. [cited 2012 May 22]; Available from http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---robangkok/documents/publication/wcms_145085.pdf
- Seng Vang. (2011). *Country report on rice cultivation practice: Cambodia*. CARDI Expert Meeting 2-3 June 2011 Bangkok, Thailand. [cited 2012 April 28]; Available from http://www.jgsee.kmutt.ac.th/apnproject/Web_Postconference/pdf/5_Cambodia.pdf.
- The Phnom Penh Post. (2012). *Hyundai to boost auto production (in Koh Kong)*. By Brennan Stark. Friday, 13 January 2012. [cited 2012 May 22]; Available from <http://khmerization.blogspot.com/2012/01/hyundai-to-boost-auto-production-in-koh.html>.
- Tourism of Cambodia. (2012). *Cambodia Travel Guides by provinces*. [cited 2012 August 25]; Available from <http://www.tourismcambodia.com/travelguides>
- Bun Tun. (8 พฤษภาคม 2555). *สัมภาษณ์*. Vice president of Koh Kong chamber commerce and Provincial Council member of Koh Kong Province.
- CHERN CHON. (8 พฤษภาคม 2555). *สัมภาษณ์*. เจ้าของธุรกิจการค้าและบริการ จังหวัดเกาะกง.
- Neang Chanthara. (9 มิถุนายน 2555). *สัมภาษณ์*. Vice Secretarial of Provincial Hall responsible of Land, Chief Investment officer, and Assistant's Governor Battambang Province.
- Song Vansak. (10 มิถุนายน 2555). *สัมภาษณ์*. อาชีพข้าราชการรับจ้างนำเที่ยว จังหวัดไพลิน.